

DOCUMENT DE POSICIONAMENT DE RADIÒLEGS DE CATALUNYA EN VERS L'ÚS DE L'ECOGRAFIA PER PART DELS ESPECIALISTES DE MEDICINA FAMILIAR I COMUNITÀRIA.

És una realitat que l'ús de l'ecografia s'està estenent cada cop més entre els especialistes de Medicina Familiar i Comunitària, i recentment s'han conegut dades al respecte, tot i que val especificar que sense participació de cap societat científica radiològica (1,2). Des de Radiòlegs de Catalunya (RC), com societat que representa els especialistes en radiologia del territori català, volem manifestar el nostre posicionament sobre el tema. En aquest sentit, cal remarcar quatre punts importants:

Quines són les aplicacions de l'ecografia?

L'ecografia és una tecnologia mèdica essencial amb utilitat tan diagnòstica com també intervencionista. En l'àmbit de l'Atenció Primària s'està considerant l'aplicació del Point-of-Care Ultrasound (POCUS) com a suport al diagnòstic.

Quins són els models d'ecografia com eina diagnòstica?

Podem diferenciar dos models d'aplicació de l'ecografia amb finalitat diagnòstica.

El primer model s'anomena ecografia a peu de llit o "point of care Ultrasound (POCUS) (3). Dins d'aquest escenari, l'ecografia pot realitzar el cribratge de situacions clíniques molt concretes i restringides amb l'objectiu de decidir al moment el maneig del malalt. Aquest model ho poden fer diferents especialistes no radiòlegs sempre que hagin demostrat la realització de la formació requerida i com una tasca associada a les seves activitats clíniques diàries. Els equipaments ecogràfics necessaris per dur a terme aquestes prestacions no tenen perquè ser de nivell avançat. (3,4,5,6,7,8).

Un model diferent és l'ecografia diagnòstica integral per valorar exhaustivament tots els diagnòstics possibles de l'àrea d'estudi. Els responsables d'aquesta

tecnologia mèdica són els metges especialistes en radiologia amb formació extensa durant la seva residència i que segueixen un protocol estricte de programació d'agendes, protocol tècnic, informe radiològic i arxiu d'imatges. Els equipaments ecogràfics necessaris per fer aquestes prestacions han de ser de nivell tècnic avançat - els propis d'un servei de radiologia (gamma alta).

És important diferenciar els dos nivells d'ecografia per garantir la qualitat de la valoració ecogràfica del pacient. No té sentit emprar el temps d'una visita mèdica a fer una ecografia integral. Així com tampoc delegar en un no especialista en diagnòstic per la imatge una agenda a complir fora d'un departament de radiologia, sense vincle ni suport tecnològic, informàtic ni professional amb aquest últim. Una diferent forma de treballar només pot degenerar en una desigualtat qualitativa en l'atenció al pacient.

Qui ha de liderar l'aplicació de l'ecografia?

La correcta aplicació de qualsevol eina hauria de ser liderada per l'especialitat mèdica amb més coneixement, experiència i dedicació, a fi d'evitar situacions de mala praxi. A qui correspon definir les indicacions, aplicacions i recursos necessaris hauria de ser en aquest cas a l'especialitat dissenyada a tal efecte: radiodiagnòstic.

Considerem elements clau per al bon funcionament del model:

1. La integració de les imatges al PACS.
2. La generació d'un informe de la prova realitzada integrat a la Història Clínica del pacient.
3. Circumscriure l'activitat ecogràfica a les competències per a les quals el professional s'ha considerat qualificat durant la formació.
4. Introducció d'indicadors de seguiment que contemplin, entre d'altres, ítems com la integració de les imatges, la realització d'informes i la sol·licitud de proves diagnòstiques després de la realització del POCUS.

Com es defineix la formació del nivell POCUS?

La definició d'un pla de formació contempla dos aspectes: el contingut (què) i el model (com).

Considerem que el contingut de la formació s'ha de basar i adequar a les expectatives futures d'aplicació. Per tant:

1. La formació ha d'estar orientada a fer que les ecografies del model POCUS siguin resolutives en ítems diagnòstics concrets, evitant derivacions posteriors als SDPI per a revaluació d'aquests mateixos ítems pels radiòlegs.
2. És bàsica la descripció de les competències concretes per a les quals es qualifica el professional. Cal detallar aquelles indicacions en les quals se' reconeixen habilitats per donar resposta a una pregunta clínica concreta mitjançant el model POCUS, complint criteris de qualitat de l'exploració i de seguretat per al pacient.

Quant al model de formació dels professionals d'Atenció Primària interessats en el tema, l'anàlisi d'experiències prèvies revela l'èxit de models basats en acords territorials (Annex 4). Entren en joc moltes variables, per tant, s'han de tenir en consideració: els recursos humans del servei de radiologia, la prioritització de les agendes definides, la capacitat docent existent, l'establiment d'un pla docent consensuat, la voluntarietat de la tasca docent dels radiòlegs, la realització d'aquestes activitats formatives pràctiques en horari segons disponibilitat del servei de diagnòstic per la imatge i la compensació justa de la dedicació fora d'horari de treball dels radiòlegs docents. Insistim que en cap cas s'hauria d'assumir obligatòriament la formació a un no especialista en diagnòstic per la imatge d'una competència pròpia de la nostra especialitat, independentment de l'horari laboral.

És evident que la complexitat d'aquests acords només es pot fer a l'àmbit de cada territori sanitari en funció de les seves demandes assistencials, disponibilitat de recursos humans i voluntat de dialogar i establir acords entre tots els directius implicats.

En resum, RC no contempla l'ecografia integral fora dels serveis de radiodiagnòstic, dotats dels professionals i la tecnologia degudament qualificats. El pla de formació dels professionals no radiòlegs pel nivell d'ecografia POCUS ha de ser definit quant a contingut en base als punts fonamentals descrits prèviament. Quant a model, el pla de formació ha de ser consensuat de manera específica en l'àmbit de cada centre sanitari o àrea territorial amb l'establiment d'un acord entre la gerència corresponent d'Atenció Primària i la direcció territorial de radiologia.

1. https://aquas.gencat.cat/web/.content/minisite/aquas/publicacions/2023/ecografia_atencio_primaria_comunitaria_aquas2023.pdf).
2. <https://aquas.gencat.cat/web/.content/minisite/aquas/publicacions/2023/ecografia-apic-aquas-2023.pdf>
3. https://www.nejm.org/doi/10.1056/NEJMra1916062?url_ver=Z39.88-2003&rfr_id=ori:rid:crossref.org&rfr_dat=cr_pub%20%20pubmed
4. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9979953/>
5. <https://theultrasoundjournal.springeropen.com/articles/10.1186/s13089-023-00309-6>
6. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29858431/>
7. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28442101/>
8. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7340048/>